

הגיליון מוקדש לעילוי-נשמתו של מורי-חמי, אשר אהב את התורה בכל ליבו, נפשו ומאודו, הרב יוסף ב"ר אברהם ז"ל. ת. נ. צ. ב. ה.

פרשת חיי-שרה

תשפ"ו

גיליון מס'

762

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

עוד תרפא השמש

מסר מרפא מתוך הפרשה שחמספרת על פטירת שרה אמנו

השמש ובא השמש, אלא עד שלא יִשְׁקִיעַ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁמֶשׁוֹ שֶׁל צִדִּיק הוּא מְזֻרָח שֶׁמֶשׁוֹ שֶׁל צִדִּיק חֲבֵרוֹ, יוֹם שְׁמַת רַבִּי עֲקִיבָא נֹלֵד רַבֵּנּוּ, וְקָרְאוּ עָלָיו וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ.

עד שלא יִשְׁקִיעַ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁמֶשׁוֹ שֶׁל שָׂרָה הַזֵּרִית שֶׁמֶשׁוֹ שֶׁל רַבֵּקָה, בְּתַחֲלָה (בראשית כב, כ): הִנֵּה יֵלֶדָה מִלֶּכָּה גַם הוּא בְּנִים, וְאַחֵר כֵּן וַיְהִי תַּיִי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה

(בראשית רבה נח, ב) זהו למעשה "חיי שרה". שרה אמנם הלכה לעולמה, אבל דרכה ומורשתה לא.

חייה של רבקה - כלתה לעתיד, והבית אשר תבנה עם בנה יצחק, היא-היא: "חיי שרה", זהו המשך ישיר לדרכה של האמא, שהייתה רוויה ב"תורת חסד על לשונה", כשהייתה מחד מקרבת לחיי תורה, ומאידך עמדה לצד בעלה, אברהם אבינו ע"ה במידת החסד האינסופי לאחרים בהכנסת-אורחים וכדומה.

גם רבקה, שופעת חסד וטוב לזולת. כשהיא מתבקשת ע"י עבד אברהם להוריק לה מעט

עוד טרם המכה -
רופא כל בשר מקדים
לה תרופה. ובא השמש
- וזרח השמש

מים מכדה, בעיניה הפקוחות לצרכי האחר, היא מציעה עזרה גם להשקאת הגמלים - "גם לגמליך אשאב".

רבקה הינה בבחינת "זורח השמש", אשר הולכת בדרכה של שרה אמנו ע"ה, הגומלת חסדים טובים ללא הרף.

3.

אבל המסר המרכזי - כך דומה - הוא המסר האמוני שבדבר: "ובא השמש - וזרח השמש", איננו רק מסר כללי לדור כולו שהקב"ה מעמיד אפוא מראש את המנהיגים הרוחניים של עם ישראל, עוד טרם הסתלקותם של המנהיגים הנוכחיים.

אלא יש כאן גם מסר אישי לאדם: עוד לפני שמסתלקת אמו של יצחק מן העולם - מעמיד הקב"ה את זריחת השמש בדמות אשתו לעתיד. בחינת מה שכתב רש"י: "כל זמן שאמו של אדם קיימת כרוך הוא אצלה; ומשמתה, הוא מתנחם באשתו" (בראשית כד, סז). השמש לא רק כמאירת-פנים; אלא גם כמרפאת ומנחמת.

עוד לפני המכה - הקב"ה מקדים לה תרופה. אבינו אב הרחמן מעמיד בפני האדם את התרופה לניסיון עוד טרם יעמוד בפניו.

והבית של החסד והעזרה לזולת, המשך לדרכה של האמא המנוחה, יוקם אפוא כמו מחדש - - -

1.

משתאים אנו לדעת את השאלה שמזכיר רש"י תמיד בפרשיות אלו: "למה נסמכה פרשת...".

ולמה באמת נסמכה פרשת "חיי שרה" לפרשת השידוך של הבן יצחק? כלום רק בגלל שזה היה הסדר האקראי של ההתרחשויות?

ושאלת-השאלות: אם הפרשה פותחת בסיפור הספדה וקבורתה בקרית-ארבע היא חברון, פרשת "אחרי מות" - מדוע מכונה הפרשה כ"חיי-שרה" - הלא ההיפך הוא הנכון! פליאנו!

2.

הבה נעיין במדרש מופלא, אולי פחות-ידוע, המופיע בתחילת הפרשה:

... וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ (קהלת א, ה),
אָמַר רַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָּא וְכִי אֵין אָנּוּ יוֹדְעִין שְׁעָרָה

הפנקסו של החנך

דילמות חינוכיות אקטואליות

הנכדה של

ניצח התמודד ראש ראשי הישיבות עם נכדתו, החני'ת השמאלנית?

הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

שמו של הגאון רבי שמעון יהודה הכהן שקאפ זצ"ל, ראש ישיבת שער התורה בגרודנא, או בהגייה הישיבתית 'רב שימעון', מעורר רטט של כבוד, בפרט בעולם הישיבות, בו הוגים תדיר בספרו 'שערי יוסף' ובשאר כתביו, המהווים אבן יסוד בלמדנות הישיבתית.

לקראת יום האירצייט שלו, שחל ביום ט' חשון, נביא את סיפורו המדהים ביחס לנכדתו, בגירסא מדוייקת שלא פורסמה עד היום. גדולה שימושה.

■ ■ ■

לרבי שמעון זצ"ל היתה בת בשם חנה נחמה, שנישאה לגאון רבי שרגא פייבל הינדס זצ"ל, ר"מ ומנהל ביישיבתו של חותנו. ובת היתה להם, שמה בישראל 'פייגא'.

בשנות ילדותה נדדה המשפחה ממקום למקום, כשהעולם עובר תהפוכות: חיסול שלטון הצאר, המהפכה הקומוניסטית ומלחמת העולם הראשונה. עד שהיא הגדירה את עצמה כ'ילדת מהפכה'. המאורעות נתנו בה את אותותיהם, והיא החלה לנטות מדרך אבות.

לאחר פטירת אמה נשא אביה אשה שניה, ופייגא ביקשה לעבור לבית סבא וסבתא שקאפ בגרודנא, ותהי להם כבת.

במקביל החלה ללמוד ב'גימנסיה העברית' בגרודנא (תיכון לא דתי), והצטרפה לתנועת 'השומר הצעיר' המקומית בגרודנא. הסב הגדול קיבל אותה, והמשיך להחזיקה בביתו כפי שהיא, כשהוא מתייחס אליה בחביבות רבה.

בהיותה בת עשרים עלתה לארץ ישראל, כשאביה מממן את הנסיעה. כאן עבדה בפרדסים ובסלילת כבישים, כמיטב האידיאולוגיה הציונית דאז. אחר עברה להתגורר בקיבוץ 'גן שמואל' של השומר הצעיר, ושימשה כחברת כנסת מטעם מפלגת מפ"ם.

(שימו לב: רבים דימו כי חברת הכנסת 'שולמית אלון' היתה נכדתו של רבי שמעון. זו טעות. המדובר כאן בחברת כנסת אחרת ששמה 'פייגא אילן', והוכרה בעיקר בשם הייצוגי 'פייגא אילנית'. השם הדומה יצר את הטעות).

■ ■ ■

הסבא רבי שמעון זצ"ל המשיך לשמור עימה על קשר חם עד סוף ימיו, וכתב לה מכתבים רבים, וכן אביה רבי שרגא הינדס, ואחיה יהושע

תלמודא

חושג תלמודי אחד

א. י. פ.

האי 'אמלתרא'?

זאת אנו יודעים כי סוכה הגבוהה למעלה מעשרים אמה - פסולה (משנה סוכה ב, א). גם במבוי נשנה דין זה שאם גבוה למעלה מעשרים עמה עליו למעט הקורה כדי שתהיה ניכרת לעין. עם-זאת, בגמרא נראה כי במידה ומעלה הקורה ישנה 'אמלתרא' (עיתורים וקישוטים החקוקים בעץ ועשויים כקני-עופות או כלונסאות ארו - תלוי בדעות בגמרא), גם מעל עשרים אמה, שפיר.

חוקר מרן ה'שפת אמת': האם 'אמלתרא' תועיל בסוכה הגבוהה מעשרים אמה. ההיגיון נותן כי בהיות ושני הסוגיות נושקות זו לזו והטעם לשני הדינים הוא זהה - שהעין לא שולטת בגובה כזה, הרי שכשם שבמבוי במידה ויש מראה חריג, גם בגובה זה שולטת העין - הרי שלכאורה גם בסוכה יהיה הדין כן. אלא שה'שפת אמת' מעלה צד כי ייתכן והדין 'שלטה בה עינא' הנדרש בסוכה ונלמד מ'מלמען יידעו' שנדרשת ידיעת היושב כי הוא יושב בסוכה, הרי שההיכר נדרש להיות בגופה של הסוכה, ולא באמצעות עזר חיצוני שהגם שיש בו 'היכר', הוא לא יועיל לגבי סוכה.

ולכאורה, לולא חילוק זה, היה נראה מקום להוכיח פשוטות שגם בסוכה מועלת 'אמלתרא' וזאת מדברי הגמרא בתחילת מסכת 'עירובין' (ג, א). הגמרא שם מקשה: בהיות ושני הדינים של פסולה למעלה מעשרים אמה - במבוי ובסוכה - נובעים מאותו הטעם, מדוע יש צורך ללמד את שניהם בנפרד. משיבה הגמרא: אילו הייתי מלמד דין זה במבוי הייתי חושב שמא רק בו ישנו פסול זה משום שלהילוך עשוי, ובהילוך לא תמיד אדם שם ליבו לבדוק מה נמצא מעל עשרים אמה, אולם סוכה שלשיבה ארוכה עשויה, הייתי אומר שכאן כן אדם עשוי לשים לב למה שמתרחש גם מעל כ' אמה. ומשמע שמבחינת שליטת עין - סוכה נמצאת במצב טוב יותר ממבוי. ומעתה נראה לכאורה שאם 'אמלתרא' מועלת במבוי, בוודאי שהייתה מועלת גם בסוכה, שם יש יותר היגיון לשליטת העין, גם מבצעדי סימן-היכר חריג זה.

והנה יש עוד להצביע ולדון ביתרון סוכה על מבוי בזה ממחלוקת הראשונים מעניין לעניין באותו עניין.

מצאנו ברשב"א (שם ב, ב כמדומנו) שתמה: אם בסוכה נאמר שאם הדפנות מגיעות לסכך אין חשש של גובה של עשרים אמה, כי כאן יש שליטת העין, מדוע במבוי יש פסול זה, הלא הכותל של המבוי מגיע עד הקורה שמעליה. יישב הרשב"א: בניגוד לסכך שהוא רחב - קורה היא צרה, בקוטר טפח בשה"כ, ולכן הגם שהכותל מגיע עד לתקרה, עדיין אין זה ניכר לעין. ואכן (כך נראה ברשב"א בהמשך) במידה והקורה רחבה וכוללת גם היא בגובה למעלה מכ' אמה - כשרה.

אולם המאירי חלוק על דברי הרשב"א וסובר כי לא שמענו על כך בגמרא וכי היתר דפנות מגיעות לסכך נאמר רק בסוכה, אבל במבוי כל שלמעלה מכ' אמה - פסולה.

והנה מדברי הרשב"א למדנו עוד כי סוכה מצבה שפיר יותר באשר לשליטת העין ממבוי גם בגלל צורתה, והלכך ייתכן ויש מקום לדון בזה עוד לגבי אמלתרא בה. ועיין.

הי"ד שמרו עמה על קשר מכתבים. פעם העניק לה הסבא 'מילון עברי-רוסי', עם הקדשה בשער: "לפייגא נכדתי האהובה, באהבת עולמים, שמעון יהודה הכהן".

כאשר פייגא נישאה לבעלה 'שלמה אילן', שולח להם ר' שמעון מכתב, בו המיית אהבה וגעגועים העולה על גדותיה, וזו לשונו:

"יום א' פרשת שמיני תרצ"ד. הנני גם אני למלא חפץ לב, ולב כל אוהבכם, להגיש אליכם ברכת אב זקן, אברך אתכם מקרב ולב שתהא אגודתכם שלמה, וכשמו 'שלמה' כן ישפיע העליון על שלמה ופייגא שיהיו שלמים בריאים וקיימים בגופם ורוחם, לבנות בית בכרם ד' צבא-ות לברכה ולתפארת, ודור ישרים מהם יבורך. וכאשר נכדתי פייגא תחי' הביאה לי מנחת ביכורים מארץ הקדושה, לשמחני בנשואיה כן אוכה בחיי עוד לשמוח בנשואי יתר נכדי ולראותם מוצלחים בחייהם, ונושאי דגל היהדות ברוח ישראל סבא, כעתירת אוהבם מברכם בברכה משולשת, שמעון יהודה הכהן שקופ".

ר' שמעון אמנם אינו מטיף מוסר במקום בו לא התבקש, אך יחד עם זאת מעניק בנדיבות שפע של ברכות ואיחולים רוחניים.

במכתב נוסף, מיום ז' אלול תרצ"ט מברך הגאון זצ"ל את "נכדתי הכבודה", ובעלה שלמה, ואת בנם "היניק וחכים אורי יחיה, בשנה טובה מתוקה, ונוכה לראות בבנין ציון וירושלים, כעתירת אביך זקנך שמעון יהודה הכהן שקופ".

■ ■ ■

במכתב נוסף, כשנה לפני פטירתו, כותב הגאון לנכדתו כי "מצב בריאותי הוא כרגיל לפי ערכי ועוד אוכל לקוות להיות עוד להועיל במעט לטובת הרבים אשר ייחלו לעבודתי".

ראשית, עוד לפני שנספור 'רווחים', עצם ה'קירוב', כבוד, אהבה וידידות בכל המצבים - הוא המהלך הנכון מצד עצמו, כפי שמלמדים אותנו כל גדולי ישראל, וכפי שנוהגים רבים וטובים מתוכנו.

ובדרך-כלל יש גם תוצאות. לא תמיד מה שרצינו, לפעמים רחוק מכך.

בני המשפחה מספרים, כי למרות שפייגא לא שמרה מצוות, ואף היתה פעילה במאבקים אנטי-דתיים, מכל מקום חייה הושפעו עמוקות ממה שספגה בבית סבא, ודמות דיוקנו האצילית לא משה מנגד עיניה כל הימים. בשונה מהמקובל בסביבתה לקרוא לילדים בשמות ישראלים עדכניים, היא קראה לבנה 'שמעון יהודה' על שם הסבא, ולבתה 'חנה נחמה' על שם אמה.

ברגע של אמת, כשבנה אורי אילן הי"ד (שהתברך מסכו במכתב דלעיל) נשבה ע"י הסורים במהלך פעולה מבצעית, ונהרג ככלא הסורי, התקיימה לווייתו לפי דיני ומנהגי ישראל, מה שגרר ביקורת ציבורית בקרב הברנז'ה השמאלנית על "חוסר התחשבות ברגשות הציבור שעודף גילויים דתיים פוגעים בהם..."

לאמא, אז הוא אמר לה: "אמא, אל תדאגי. מהיום אלו הילדים שלי. אני דואג להם להכל".

סיפרה האמא - האמא באה וסיפרה את זה - היא אמרה: "שכשכולם אמרו 'שלום עליכם' בבית - אנחנו בכינו. אנחנו שבעה חודשים בבית לבד. ילדים בלי תלמוד תורה, אין פרנסה, אין כלום. סוף-סוף יש בן אדם אחד שמתייחס אלינו!"

והוא דאג להם במשך שמונה שנים. שמונה שנים! כל שבת דאג להם להביא להם אוכל, להביא פרנסה, לשלם את החשמל, לשלם את המים, לשלם את הכל. כל מה שצריכים. גם אירועי בר-מצוות לילדים, הכל! במשך שמונה שנים, עד שבעלה השתחרר מהכלא. פלא-פלאים. כמה הגודל של ההטבה שהייתה לו לאחי זצ"ל.

הייתה איזו עוד איזו אישה אחת שנפטרה בעלה צעיר ונשארה אלמנה. הדבר הקשה ביותר זה השבת הראשונה. שבת הראשונה בלי אבא. בשבת הראשונה נכנסו הביתה, חולפות שתי דקות, ונשמעות דפיקות בדלת.

מי הגיע? הגיע אחי הרב מרדכי. הוא נכנס ואמר להם: "אתם לא לבד פה, אני איתכם".

לקח את הילדים, רקד איתם 'שלום עליכם', שר איתם, מה, עשה - ממש מצב אחר לגמרי. אחרי שסיים, עשה איתם קידוש ואחר כך הלך הביתה.

ככה זה היה הגאון המופלא רבי מרדכי כהן זצ"ל - שהיה גאון בתורה ו גם בחסד ובהטבה. דורש טוב לעמו היה.

(מעובד על-פי גיליון 'דרשתי קרבתך', משיחותיו של הגאון הצדיק רבי איתן כהן שליט"א - משיגה בישיבת 'נחלת בנימין' בצפת ועוד).

לתשומת-ליבכם!

מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן

לקבל את הגיליון למייל ללא

תמורה בשליחת דוא"ל לכתובת:

abyisrael@gmail.com

דורש טוב לעמו

הצדיק הטברייני שהאיד נפשות רבות

היה איזה אברך בכולל שנפל ברוחו. נכנס לדיכאון. בדרך-כלל אנשים בדיכאונות, איפה הם נמצאים? יושבים בפינה שלהם, הם לא זזים. אתה יודע, השם ירחם עלינו.

אחי, הרב מרדכי כהן זצ"ל - רב שיכון ד' וראש כולל 'רבי עקיבא' בעיר טבריה, שנפטר לאחרונה, שמע על זה. הוא לא שקט על השמרים והיה הולך מידי יום לבית האברך הזה אחרי התפילה. בא, מכין לו סלט. אחרי שגומר להכין לו סלט, מאכיל אותו, שר איתו שירים. גומר, והולך לכולל.

בערב היה מתקשר אליו ואומר לו: "תשמע, הרופא אמר לי שאני צריך לעשות סיבוב לרפואה. אני צריך קצת לעשות סיבוב. תשמע, ללכת לבד - זה משעמם. אני צריך שמישהו יבוא איתי. תעשה טובה, תבוא איתי".

היה הולך אליו הביתה, מוציא אותו מהבית. הוא עושה את הסיבוב, ומדי פעם היה שר איתו שירים, היה מדבר איתו. חצי שנה היה יום-יום הולך אליו, עד שהבן-אדם חזר לדרכו.

אם אני הייתי עושה את זה פעם אחת, הייתי מרגיש שאני קרוב לבבא סאלי... אם הייתי עושה את זה פעמיים, בבא סאלי קרוב אליי... כמה אנחנו צריכים קצת להסתכל אחד על השני, לחשוב אחד על השני.

שיא-העלייה של הבן אדם - שהוא יודע לחשוב על השני.

היה עוד אברך אחד - שהשם ירחם עליו - עשה מעשים שלא ייעשו וישב בכלא. ואת אשתו פיטרו מהעבודה, בגלל שהיא אשתו של ההוא. את הילדים זרקו מהתלמודי-תורה. מסכנים, הם לא אשמים בכלל! זרקו אותם ואמרו להם: "אם אנחנו נראה אתכם ברחוב - אנחנו נרביץ לכם!".

עבר איזו תקופה מסוימת. יום אחד, אחי הרב מרדכי עובר ברחוב, רואה את שני הילדים האלו. "למה אתם לא באים לתפילה?" - שאל אותם. השיבו: "אנחנו מפחדים שאנשים ירביצו לנו. מפחדים שאנשים ירביצו לנו".

ואז הוא אמר: "לא, לא, אני אבא שלכם. מהיום אני דואג לכם".

וכך הוא לקח אותם לבית כנסת, התפלל איתם, החזיר אותם הביתה. כשהחזיר הביתה אמר: "תקראו לאמא". כשקראו

מלווה הלכה

אקטואליה מזווית יהודית

אוי, איפה נוטלים היום את ליל-החורף הארוך. לילות צחורי-שלג, בלתי-מוכתמים, נוצצים כיהלומים, שבהם האור החיוורין של בית-המדרש. לא נברשות ולא מנורות-שמן האירו שם. רק מנורת-נפט או עששית קטנה הבהבה שם, אבל שמחה נוצרה מזה.

כלום כבר יצר מישהו עוד פינה כה מאושרת, שתרגיע את הכאב הפנימי המתמיד, ולו רק לשעה, כפי שעשה זאת בית-המדרש.

מי שיטה את עצמו בהליכה לרופאים כדי ליטול מהם עצות איך לגרש את הדיכאון והעצב. בית-המדרש היה הרפואה הטובה ביותר. הוא הרגיע, הוא ניחם, הוא עודד והבריא את האדם.

3.

בית המדרש בליל-חורף היה כמעין נובע ומפכה. די היה שהיהודי ידרוך על סף בית המדרש ומיד הוא הוצף בנחשול שמחה, בן-רגע הוא שכח את כל דאגותיו.

ואם ניכרו סימני דאגה בפניו של מישהו, מיד גירשו אותם באמצעות מאמרי חז"ל, בדברים מתוקים ולבביים היו מרפאים את המכאובים הקשים ביותר. כיוון שכך היה בית המדרש מרפא לגוף ולנשמה כאחד. מילה אחת של ידיד אמת השפיעה בכח מגנטי וכסם מרגיע על הנשמה הדואבת.

צילום אילוסטציה - למצולמים אין קשר לאמנר

לילות הזהב

**חילות-זהב על לילות-החורף הארוכים והיקרים:
תיאור שונה-לב של בית-המדרש החורפי
מקלומסו של הגאון רבי שמחה עלנברג וצ"ל**

1.

נדמה היה שאצל היהודי המזרח-אירופאי היום והלילה התחלקו ביניהם בתחומים שונים. היום - ידאג לעולם הזה. הלילה - לעולם הבא. ביום חיפש היהודי מזון לגופו, ובלילה - לנשמתו.

אבל ההבדל בתחומים היה גדול וכביר והיחס היה שונה לחלוטין. מן היום רצו להיפטר מהר ככל האפשר, ברחו ממנו וקיוו להשתחרר כבר מעול-החולין שבו. אבל ללילה התגעגעו, ציפו לו עם רטט ושמחה בלב.

היום היה חולין ברובו, אבל הלילה היה קודש. בית-המדרש היה כמועד ביום חול, והיהודי שאב חיותו ממועד זה של שעות-הלילה בבית המדרש. המעבר מיום החול לליל המועד היה טבעי. אחרת לא יכל להיות. לילה בלי בי-המדרש נחשב לאבידה היורדת לתהום. לילה בלי בית-המדרש לא היה לו קיום וחיות, הוא היה חולה, חסר ערך ונעדר תועלת.

ברגע אחד, מיד לאחר שהיהודי נכנס רק לבית-המדרש, הוא נהפך כאילו לבריה חדשה.

ולא יהודי אחד עמד וביקש כי הכוכבים כבר ייראו בשמים, כדי שהלילה כבר יגיע ואז ייפטר מהר יותר מהבלי עולם-הזה, מכל העסקים והמלאכות, ויוכל ללכת לבית המדרש, שם יחוש טעם גן-עדן.

2.

כל הלילות היו קודש, והפעם הזו אינה כה רחוקה, אבל לילות-החורף היו קודש-קדשים.

שבת בצפת

דירת 5 חדרים, ממוזגת, עם יחידת-הורים מפוארת,
11 מיטות, מרפסת 25 מ"ר עם נוף מרהיב לכל
הכינרת והגולן.

לפרטים, פל': 052769-7719

